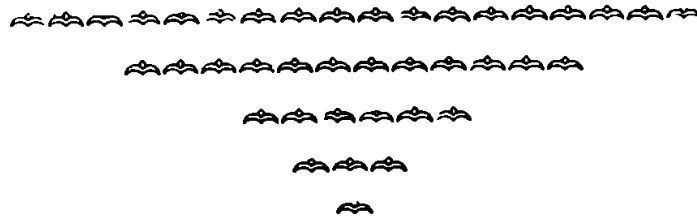

EM. ŽÁK

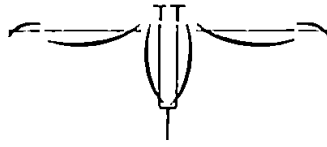
LEGENDY

KNIHKUPECTVÍ » V. KOTRBA » NAKLADATELSTVÍ

I.

LEGENDY VÁNOČNÍ

Ve chvílích odpočinku, když zamyslil jsem se nad zprávami evangelia, vznešenými ve své prostotě a tajemnými svojí stručností, probouzely se náměty k legendám, které tuto souborně podávám. Jako liány, živící a vinoucí se kol pně mohutných kmenů pralesa, tak tyto smyšlené zkazky zrodily se jako úponky, vyrostlé z půdy evangelia a skrývající se ve stínu jeho nebetyčných pravd.

Mnohé z nich jsou plodem vlastní mé skrouné obrazotvornosti, k některým použil jsem motivů cizích, více méně známých. Ale duchu Písma, doufám, neodporují.

Z hluku a rmutu všedního života rádi prcháme v kraje vysněné, jako dětem říše pohádek je tak vábná a milá. A kdo lehkou četbou chce uklidnití svoji mysl, snad v některé z těchto legend najde zalíbení.

Smíchov, v měsíci prosinci 1922.

Em. Žák.

Cestou k Betlemu.

V císařských úřadech po celé říši římské bylo neobyčejně živo. Všude chystaly se kupy papyrusu k nastávajícímu soupisu lidstva. Císař Augustus vydal rozkaz, aby „sepsán byl celý svět“.

V zemi židovské bylo jako v ohromném mraveništi. Každý puťoval do svého rodiště, aby vyhověl rozkazu a dal se zapsati v knihy soupisné.

Na silnicích židovských bylo jako na ulici. Jedni putují tam, druzí onam. Jen vážné: „Pokoj s tebou!“ ozývalo se pozdravem, a již každý otíraje pot s čela bral se dále.

„Jak dlouho ještě zůstaviš, Hospodine, lid svůj pod jhem cizím, v poddanství pohanů? Jak dlouho ponese ponížení své jako trest za hříchy věků? Ó sešli, Pane, již Mesiáše, aby obnovil zapadlou slávu našeho království! Ó pošli jej, aby jako rosa sestoupil s požehnáním na naše role, vinice a zahrady, aby sestoupil v naše duše a naplnil je radostí, jako víno obveseluje mysl člověka! Ó přijď a odejmi pohanění od nás ty mocný,

přísný, spravedlivý, milosrdný Pane!“ — S těmi myšlenkami, jež brzo burácely duší jako blesk, brzo chvěly se na rtech jako sladký povzdech modlitby, braly se hloučky Israelitů ve svoje dávné rodiště, sídla předků, aby vyhověly rozkazu římských orlů — císařů. —

Cestou k Jerusalemu běrou se dva poutníci. Starší muž, prošedivělého vousu a tmavých, dobráckých očí; a mladistvá, asi šestnáct let čítající dívka, vzácné krásy a něžnosti. Josef, tesař z Nazareta, a Maria, jeho snoubenka. Jdou do Betlema. Jsou z rodu Davidova, proto musí až sem jíti, aby zaneseni byli do knih soupisných. Chudoba, ale též spořádanost hledí s jejich šatu a z jejich chování. V obou zračí se jakási povýšenost a vznešenost, ale nikoli pocházející z jejich rodové přednosti, ale z jejich duše, jež září jim ze zraků jakoby chovala velké tajemství, štěstí vznešené, svaté.

Jdou spolu, mlčky, pomalu. Jen uctivý a starostlivý pohled Josefův občas zalétne k dívce, jež po boku jeho kráčí. „Ubohá, požehnaná, svatá!“ A Maria okem plným důvěry a prosby hledí na svého ochránce — snoubence. „Ty dobrý, trpělivý, rozvážný muži! Jaké lásky a úcty zasloužíš, že s takovou sebezapíravou šetrností chováš se k té, jež nepochopitelné tajemství života nosí v sobě!“ Jen v duši, skrytě vyměňují si oba poutníci svoje vzájemné city úcty, lásky a důvěry.

Cesta jen pomalu ubíhá. Sv. Josef s úzkostí hledí na umdlévající, požehnanou. Maria přemáhá svoji slabost, nechťic svému ochránci rozmnožovati jeho úzkostlivost. Jdou mlčky, jen srdce chvějí se modlitbou k modrému, nehybnému nebi. Co chvíli odpočívají, neboť Požehnaná potřebuje odpočinku. —

Jdou již druhý den; rozmluva vážně. Svatá dívka skrývá svoji zemdlenost, a ochránce její se starostlivým okem sleduje každý záchvěv jejích rtů a plachý pohled jejích hlubokých očí. Přešli Samaří, vstupují do Judska.

V Bethel kyne jim odpočinek. V „khanu“ (zájezdni hospodě) jest ještě místa pro dva chudé poutníky.

Dozněly nábožné žalmy zertů tesaře Josefa, oba uléhají.

Spánek záhy přemáhá svatou dívku, na jejíž čisté tváři rozlévají se první známky důstojnosti mateřské. Šeptajíc znovu: „Aj já dívka Páně,“ usíná. Spí blážená, jako by sami andělé v duši její zpívali ukolébavku ráje. — —

Ale ochránce její neusíná s toužou rychlostí. „Kde vezmu lože pro Marii, nadejde-li pro ni těžká chvíle života? Kdo přijme ji v dům, kdo ošetří tak, jak důstojnost a něžnost její žádá? Ó Pane, pomoz mi a stůj při nás!“ —

A hned zas Josef vzpomíná na místo, kde nyní odpočívají. Jsou v Bethel, v domě Božím.

Zde Jakub, prchající před hněvem bratra svého Esaua usnul a zde spatřil tajuplný obraz Boží ochrany. „I viděl ve snách žebřík stojící na zemi a vrch jeho dotýkající se nebe; anděly také Boží vstupující a sestupující po něm. A viděl Hospodina, an spoléhl na žebřík, řkouceho jemu: „Já jsem Hospodin, Bůh Abrahama, otce tvého, a Bůh Isáka. Zemi, na kteréž spíš, tobě dám i semeni tvému. A bude símě tvé jako prach země, rozšířen budeš na západ i na východ, i na půlnoc i na poledne; a požehnána budou v tobě a v semeni tvém všechna pokolení země. A budu strážce tvůj, kamkoli půjdeš, a přivedu tě zase do země této aniž opustím, leč naplním všechny věci, kteréž jsem pravil.“ (I. Mojž. 28. 12.—15.)

To vše si Josef v duchu představuje, a šeptá si slova, jež tak živě uchovala se v jeho mysli. A vzpomíná dál, co kdysi vypravoval mu otec jeho, zbožnou pověst židovskou: kterak Jakub, vida nejvýše Hospodina, povstal a chtěl po žebříku k němu se přiblížiti. Ale nemohl, nemohl; neviditelná tíha zavěsila se na jeho nohy. Jak těžko k nebi, kde tíha hříchů tlačí! —

A sv. Josef potom usíná. A co vidí ve snách? Zas ten tajuplný žebřík Jakubův a anděly po něm dolů sestupující. A Hospodin s tváří milostivou naň hledí a volá; „Josefe z rodu Davidova! Tebe jsem vyvolil za ochránce své milé dceři, Marii, tebe jsem ustanovil pěstounem Syna svého. Buď klidný a spoléhej v pomoc moji! Buď oběma bdělým strážcem, neb ty jednou po tomto putování dovedeš vystoupiti v říši moji, v království Syna mého. Josefe, říše nebeská tě očekává!“

A Josefovi se zdá, že náhle vystupuje po žebříku výš a výše až k samým andělům; a jeden z nich na pokyn Boží jde mu vstříc. Dvě lilie houpají se v ruce jeho; a když se přiblíží k Josefovi, obě mu odevzdává. A Josef pln nebeského štěstí se vrací dolů; a odevzdává jednu lilii své vzácné snoubence a druhou ponechává sobě. Nebeská blaženost rozlévá se po jeho tváři, vznešený cit, štěstí a důstojnost vane jeho duší. —

Ráno sv. Josef první se probudil. Vzpomíná na sen a hned se obrací, aby popatřil na dobrou, odevzdanou svoji družku — pouťnici Marii. A co vidí?

Maria spokojeně spí, ale u hlavy její vine se bílá lilie. A druhá lilie sklání se na jeho hlavu a květy svoje mísí v stříbrný jeho vlas. — —

Bůh mluvil k němu ve snách. Sladké vidění prchlo; květy však zůstaly.

* * *

Plni posvátného úžasu dali se svatí pouťníci na další cestu. Však dřív, než slunce z daleka na obzoru se skloní do vod mořských, budou u cíle své pouťi. Vyšli z Bethel ještě za ranního mrazu.

Cesta byla utvrdlá, listy fíků a sykomor, jež v řadách stály podél cesty jako uctiví průvodčí svatých pouťníků, mrazem byly ztuhlé. A na zemi byly tisíce malých, bílých sněžných hvězdiček, jež rozházela zima na cestu těm, jimž nebe dalo své čisté lilie.

U studny, k níž občas pastevci přiváděli svá stáda, oba usedli. Josef rozvázal svůj skromný uzlíček a vzal poslední část chleba. Rozdělil a podal družce své. Ta s vděčným pohledem přijala a se slovy modlitby počala jísti. A jedva několik soust pojedla, již prosí svého průvodce, by dal jí trochu vody. A když pohlédne v studnu, zda chová, zač byla žádala, tu spatří k svému největšímu podivu, že hladina je tvrdou, bílou kůrou pokryta a množství různých květů, plných bujnosti a tvarů klikatých je na ní nakresleno. To nikdy neviděla u studně nazaretské.

„Jak divná pokryvka je na vodě, a viz, jak krásné květy v ni jsou vetkány!“ dí svatá dívka k Josefovi.

A tento odpovídá: „Ty's nikdy, Maria, neviděla ledu na vodách? Však pravda; prožila jsi dosud málo studených zim! Táž ruka Boží, která z jara tisíce pestrých květů budí ze země, v zimě kreslí bílé stromy a květy v pole ledová. A víš, co znamenají? Jen poslyš! V červáncích ranních vznáší se svatá panna; nohama svýma stojí na měsíci, kol její hlavy krouží bílé hvězdy, a hadu, který prarodiče naše v ráji svedl, tiskne k zemi hlavu. A této svaté dívce nese jaro své první vonné květy lilií a sedmikrás, ji zasypává léto svými růžemi, ji pozdravuje podzim jiřinami a chrysanthemou. Ale i zima nechce zůstat pozadu a zcela bez darů. A protože marně volá k spící zemi, by půjčila jí svoje ozdoby, tož prosí mráz, by aspoň bílý její šat okrášlil květinami na vodách a v oknech všech. A tyto všechny nyní dává tobě! O přijmi něžný dar i chudé zimy, jež nemá vonných květů. Nuž přijmi pozdrav jejích stříbrných rtů, by nerděla se studem před ostatními dobami, že ona jenom neměla, čím matku Boží uctíti!“

A Maria s uzarděním, jež pokora rozlila jí na lících, slyší podivnou tu zvěst. Mlčky putují dále.

Zdaleka již běhají se mramorové vrcholy chrámu. Jerusalemem je blízko. S posvátnou úctou hledí poutníci

oba k Svatému městu. Sem chodívali rok co rok k slavnosti velikonoční, zde prosili v společné modlitbě: „Rosu dejte nebesa a oblakové dštěte Spravedlivého; otevři se země a vpuč nám Spasitele.“ A nyní cítí v duši oba, že Bůh modlitbu vyslyšel. Pod srdcem svatě Panny dříme toužený květ.

Leč k Svatému městu dnes nespíchají; dnes mají jiný cíl na mysli: Betlem. Proto jdou kolem holého pahorku, který tam před branami Města smutně se vypíná, a chtí město minouti. Není času vstoupiti do Města; chtí ještě dřív, než bude noc, dojíti k svému cíli.

U cesty blízko pahorku stojí muž a otesává dva trámy. Třísky padají kol něho a muž si mrzutě pro sebe sám hovoří. A když otesal, klade obě dřeva přes příč na sebe a dohromady sbijí. Josef, jako tesař z povolání, hledí na jeho práci. Leč nerozumí, k čemu má sloužiti toto trámová, Proto pozdraviv člověka, táže se, k čemu slouží jeho práce.

„Ach, za tu nikdo není vděčen! A pro koho se chystá, ten po ní netouží,“ odpovídá muž. „Toť šibenice pro zločince —!“

Sv. Josef se ulekne. I Marii Panně je úzko při těch slovech. Jak hrůzné je to místo popravné, osudná Golgotha, kol níž právě přešli!

A jdou dál mlčky. V duši Josefově brzo se ozývá úzkost, brzo radost. Úzkost nad tím, co dnové příští chystají; — radost, že ve vlasti své zase dlí, kde jako dítě tolik prožil šťastných chvil. A dávné vzpomínky jak zvadlé květy dané do vody ožívají pod stříbrem jeho šedin ctihodných. Ó, zlaté květy vzpomínek, drímajících pod bílými skráněmi!

A netrvá ni tři hodiny, kdy prvé střechy bílých domků betlemských se objevují jejich zrakům. Slunce se kloní k západu, na východu probouzejí se první hvězdy. Jsou u Betlema. —

Sv. Josef jde do města, by nocleh opatřil své svaté družce, Požehnané, Vznešené. A Maria sama sedí před branou, pod hustým listem palmovým a plaše rozhlíží se kolkolem. Večerní soumrak rozestírá svá šedá křídla; všude ulehlo svaté ticho soboty, dne Božího. — Jak hlučno bylo v Jerusalemě, a zde tak mile, tak blaze! Tak jako v podvečer kol zahrad v Nazaretě, kde nyní domek jejich opuštěn. Ó, drahý domove, můj drahý Nazarete! Jak daleko, daleko je k tobě! — —

Z blízkých luhů občas zaléhají sem sladké zvuky šalmaje. Toť mladý pastýř hraje si a jiný tesknou notou k tomu zpívá: „Jak krásná jsi, ó přítelkyně má, jak krásná! Oči tvé jsou oči holubičí a vlasy tvé jak stáda ovec, jež sestoupily s hory Galaad. Jak šarlatová stuha rty tvoje, a řeč tvá sladká. Až ochladne den a prodlouží se stínové, půjdu k hoře myrrhové. Tam budu čekat tebe. Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě! Ó pojd' již s Libanonu, choťi má, pojd' s Libanonu: budeš korunována.“ (Píseň Šalamounova hl. 4.), Pak náhle zvuky zmírají a tichá noc zahalí kraj ve svůj hvězdami proťkaný závoj.

A Maria již s tesknou v duši se ohlíží po svém dobrém průvodčím. On ještě nepřichází. A tam ze zahrady v tom domku posledním opět se ozve sladký hlas pěvcův: „Ó přijď, ty zářící jako ranní červánky, krásná jako měsíc v lesku svém a čistá jako slunce. Ó přijď, ty vznešená dcero Evy . . .“ A znova ohlíží se, zda Josef jde. Leč kroků neslyší. Jen těsněji se ve svůj halí pláší a hlavu kloní. — A zase slyší zpěv: „Vyjde prut z kořene Jesse a květ z kmene jeho vypučí.“ A mnoho hlasů k tomu ve sbor se pojí a pějí: „Rosu dejte nebesa a oblakové dštěte Spravedlivého! Otevři se země a vypuč nám Spasitele.“ Maria je dojata; s posvátnou úctou naslouchá zpěvu pastýřů, kteří vítají písněmi dávných králů a proroků podvečer sobotní. — —

Konečně Josef se vrací! Maria s radostí hledí mu vstříc. Ale tvář ochránce jejího je nějak vážná, zasmušilá. Oči jeho starostlivě rohlížejí se vůkol, a rty jeho jindy tak sladce povzbuzující, jsou zavřeny.

„Jak ráda jsem, že zas jsi u mne!“ volá Maria.

A Josef s bolem odpovídá: „Ó, jak jsou tvrdí lidé z Betlema! Od chaty k chatě šel jsem a všude prosil za skrovný nocleh jen. Jdu k příbuzným; ti rádi vítají; leč noclehu dát nechťí, že není místa. Jdu ke svým známým, u nichž jsem kdysi pracoval; leč tady také nepochodil jsem; jeť všudy plno cizinců. I v hospodě vše přeplněno, a místa není; řekli — i kdybych prý zlatem chtěl je zaplatit. Jen Bůh ví, kde sobě odpočineš dnes, má svatá družko!“

„Bůh jistě ví,“ dí k němu Maria, „on nedá trpět nám nad naše síly.“ A chvějíc se, vstává a opřena o rámě svého průvodce, jen s těží dál se běře k městečku.

V tom chudý pastýř jde jim vstříc.

„Ó pověz, dobrý muži“ — dí svatý Josef k němu — „kde nalezl bych skrovný útulek pro moji družku, znavenou a požehnanou? Již sotva jde a bojím se, že dlouhou cestou nemoc přivodí si.“

A pastýř na to dí: „Ó, rád bych popřál vám noclehu, věř od srdce rád; nebo Boha hostí, kdo cizinci dá přístřeší, jak praotec náš Abraham sám zakusil. Však dnes to nemožno. Má žena nemocna a dítě malé v kolébce jen stále kvílí. To špatný byl by nocleh. Však — něco povím ti. As pět set kroků odtud, tam k jihovýchodu, na mírném návrší jest chlév náš pastýřský. Pro ovečky mi připravili jej, by v noci chladné nebo za dne při dešti byl pro ně útlukem; však víš, že i jim těžko oschne kožíšek, když jednou smočil se. Leč dnes je prázdno tam; přátelé se stády odešli trochu dál a nevrátí se as. Tam pospěšte a prospěte se do vůle, je teplo tam a o hrst slámy není také nouze! Snad lepší

to přec bude útulek, než zde ve chladné noci, na větru: Nuž dobrou noc a Hospodin buď s vámi!“ Řekl a krokem pomalým šel pastýř dál. —

A sv. Josef vede Marii; běrou se tam ve chlév pastýřský. Jdou krok co krok, až k cíli dospějí. Jsou v jeskyni, ve chlévě pastýřském. Tam slámy, suchých listí s dostatek. A starostlivý muž, připraviv lůžko svaté družce své, vybízí měkkým hlasem svým, by ulehla.

Maria s modlitbou v duši si na zem usedá; rty její znovu šeptají: „Jsem dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.“ A sv. Josef znovu hledí na ni zas a zas, a nechce ulehnout. Tvář jeho rdí se; a jak by anděl křídlem svým se dotek' ho, a jak by šeptal mu, tak divný pocit má. A slyší v nitru hlas: „Josefe, starost si nedělej! Svou duší k Bohu obrať se, on bude tvým pomocníkem! Přiblížilo se tajemství věčnosti, očekávaná chvíle nastává. Jen hodin několik — a budeš pěstounem Toho, který s nebe přichází.“ A Josef udiven ohlédá se kol a neví, odkud hlas ten pochází.

Maria usíná. Svatá Panna zavírá své oči, aby jako Matka je otevřela nad božským dělátkem. Noc oněměla, země usnula; ale nebe se otevírá. Veliká chvíle příchodu nastává. Kol jeskyně se shromažďují zástupy andělů, slova jich slavného zpěvu: „Sláva na výso-
stech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle,“ již uzrávají na jejich rtech.

Ó vítán, žehnán, veleben buď okamžiku svaté noci vánoční! Buď pozdravena svatá Matko Boží! Ó vítej, vítej Boží Synu, v nivy pozemské! Mé srdce — jako ona opuštěná, prázdná jeskyně. Ó, zavítej v ně, božský Spasiteli!

Andělé u jeslí.

Tichá noc! Posvátná!
Všechno spí, jenom dva
lidé od Boha zvolení bdí.
V jeslích pachole spanilé sní:
Nechť se Ti o ráji zdá.

Tichá noc! Posvátná!
Boží Syn láskou plá,
tvářička božská se rozjasnila,
hodina spásy dnes uhodila.
Messiáš zrodil se nám!

(Vánoční píseň.)

Když andělé zapěli nad Betlemskými luhy své pozdravné: „Sláva na výsostech Bohu,“ pastýři téže noci pospíšili k chlévu, aby poklonili se božskému Dítku. A kurové andělští je doprovázeli. Šest jejich křídel jako mírný noční vánek bylo slyšení tichem krajiny.

A když pastýři, pokleknuvše u jeslí, vzdali čest narozenému Spasiteli, vrátili se k stádům, která na několik hodin opustili. —

Andělé zůstali a kořili se Dítku, vtělenému Synu Božimu. Kořili se Mu s toužou pokornou oddaností, úctou a láskou, s jakou kdysi Jej uctívali nevtěleného v lůně Boží Trojice. Jich oči, hořící láskou, patřily k prostým jeslím, v nichž ležel v dětské podobě Věčný, Dobrotivý, Všemohoucí. — Byli nyní, v chudém chlévě připraveni slyšení z úst Jeho podobné rozkazy, jaké přijímali ještě nedávno před trůnem Jeho v nebesích.

Posvátné ticho bylo vřkol. Nebeská zář zalila jeskyni. Panenská matka, Maria, a ochránce její pěstoun Josef, znaveni cestou a událostí noci zdřímli.

A po chvíli oči božského Dítka se otevřely. Jako když dvě velké hvězdy náhle se rozhoří, tak nyní bylo v jeskyni. Andělé tiše sklonili hlavy a jali se naslouchati. Poznali, že jich Pán projeví jim svaťou svoji vůli, jako dříve činival v nebesích.

A ústa Dítka opravdu se otevřela a promluvila k nim slova, prvá slova, jež z úst Syna Božího zazněla na zemi: „Vraťte se zpět k mému Otci, vy dobří duchové, kteří jste příchod můj provázeli na zem, a doneste mu díky mé, že poručil mi pro spásu lidstva státi se člověkem. Miluji všechny lidi dobré vůle a chci vykonati vše, čeho je potřebí, by jednou nebe zase bylo jim otevřeno. Vraťte se k trůnu Otcovu; nepotřebuji více vašich služeb. A jenom dva z vás zůstaňte dále na zemi. Anděl lásky a anděl síly; ty dva chci míti u sebe.“

Po těch slovech Božího Dítka zástupy andělů hluboce se sklonily a tiše opuštěly chlév betlemský. Zůstali jen oni dva. Anděl lásky a anděl síly.

A když ti dva klečeli u jeslí samotni, řekl Syn Boží: „Nechci, abyste mi sloužili, neboť nepřišel jsem na zem, abych dal si sloužiti, ale abych sám lidem sloužil. Ale putujte světem a hledejte! Až naleznete nejobětavější lásku a největší sílu, kterou kdy viděl svět, potom přijďte ke mně. Až je obě naleznete, pak vrátíme se nazpět do nebes.“

A oba andělé znovu před Dítěm v jeslích se uklonili a odešli. Šli hledat nejobětavější lásku a největší sílu, kterou svět kdy viděl.

* * *

Anděl lásky putoval světem. Plul jako světlý oblak nad městy, vesnicemi i samotami; zahleděl se v lidské

příbytky a bedlivým zrakem hledal nejobětavější lásku mezi lidmi.

Nahlédl v rodiny, pozoroval lásku manželů. Byli něžní, milovali se vzájemně, jeden pomáhal a podporoval druhého. Ale po několika dnech pro nepatrnou věc jali se sváříti a hádati. Z úst zazněla slova hněvu, zdvihaly se ruce k ráně, ozýval se bohopustý křik. Věta bylo po lásce; se slovy kletby manželé se rozešli. —

Pozoroval dítky v jich svazcích s rodiči. Byly milující, dokavad ruce rodičů byly plny dobrodiní. Ale děti rostly, začal se ukazovati nevděk. Osamělí rodiče v stáří lkali nad svojí opuštěností; „měli jsme děti“, stýskali si společně, „ale ony nás již neznají.“ To nebyla pravá, velká láska.

Hleděl na přátele. Byl jeden dobrý druh druhému. Spolu chodili, spolu pracovali, jeden byl oporou druhého. Dělili se o pokrm, o šat, o vše, čeho kdo z nich potřeboval a druhý mohl dáti. Ale přišla zlá, nakažlivá nemoc a uvrhla jednoho na lůžko. Jeho přítel stál u něho smuten, s očí kanuly mu slzy. A jakmile poznal, že se může nakaziti, tiše vykradl se z příbytku. A nemocný, když se probudil a prosil přítele, by vody podal, mluvil do prázdna. „To byla tvá láska“ smutně si postěžoval, a zklamán ve svých nadějích hluboce povzdechl. —

A šel do sídelních měst, kde byly paláce vladařů. Lid provolával jim slávu, valil se zástupy, aby vzdal jim svůj hold. Nazýval je svými miláčky, svojí chloubou, laskavými bohy na zemi. Po několika měsících vojska králova, poraněna, zmrzačena, v divokém zmatku vracela se do města. „Smrt ukrutníku, vrahu našich dětí, našemu největšímu nepříteli a zrádci!“ znělo to těmiž ulicemi. A král, prchající potají z paláce, přemýšlel jen, jak je lidská přízeň a láska prchavá.

A tak chodil anděl lásky světem a stále hledal.

Plynula léta, desítiletí a oné trvalé, obětavé lásky neviděl a nenašel. Nemohl a nesměl se vrátit k Synu Božímu, dokud jí nenalezl; proto putoval světem dále.

* * *

Šel též anděl síly. Jako blesk, který zasvítl z mraku a láme staletý dub, byl jeho pohled. Jeho roucho svítilo stříbrem jako krunýř rytíře, který vrhá se v zápasistě a běží proti svému soku, aby vítězstvím získal odměnu — ruku královské dcery, jediné dědičky trůnu. Plul nad světem a hledal největší sílu.

Viděl zástup otroků, nesoucích břemena do paláce svého pána. Břímě, jež nesli na mohutných plecích, téměř je zakrývalo. Shrbeni, znaveni tak, že klesali a poť jako drobný déšť kanul s hlavy, pomalu vlekli se dále. A když chtěli usednout, dozorce s důtkami v ruce hněvivě jim zahrozil. A lidé, vzdychající šli dále. Kráčeli po lávce nad prudkou a hlubokou řekou. Nejen jeden z nich se zapotácel a s břemenem řítil se do hlubin. Jiný dospěl na druhý břeh, smrtelnou únavou zmořen, polomrtvý klesl. „Bídni slaboši!“ posměšně zvolal jich tvrdý dozorce a opustil místo.

Odvraceje kolem zrak nad takým osudem člověka, pospíšil anděl síly dále.

Vešel do paláce králova. V něm bydlil vítěz v 50 bitvách. Nepřemožitelný, strašný všem nepřátelům, obávaný všemi sousedícími národy. Nejbohatší a nejmocnější člověk na světě. V paláci nyní všudy viděl strach a úzkost. Král umíral. — — Studený pot chvěl se na jeho čele, jeho bledé rty se třásly; oči úzkostlivě těkaly z jednoho, který stál u lože, na druhého. Král spínaje ruce volal k nim: „Pomozte mi, pomozte! Vždyť jste lékaři. Nenechte mne umřít! Bojím se smrti!“ Takový ve chvíli smrti byl onen „nepřemožitelný, nejmocnější a nejslavnější!“ Takový onen nejsilnější! —

Pozoroval mudrce, kteří zavrhli víru v bohy a učili své žáky: „V sobě hledejte pomoc a sílu! Ničeho se nelekejte, zachovejte klidnou mysl v radosti i žalu!“ — Ale přišla nemoc, dolehlo stáří, stihlo je neštěstí. Chvěli se strachem, jenom stěží potlačovali nárek a pláč. Dovedli býti klidni v štěstí, ale beznadejně malomyslně v zármutku. Věta po jich síle!—

Anděl síly marně hledal silné, pevné a klidné. Prošel světem, navštívil paláce a chyše, ale nezdolné síly mezi lidmi nenalezl.

* * *

Beznadějný, protože nenašel největší lásky, bral se anděl lásky světem. Slzy kanuly mu z očí. A tu přišel k nízkému pahrbku před městem Jerusalemem. Zástupy lidu sem spěchaly jako k nějakému divadlu. Anděl plul tiše nad nimi. A tu spatří tři kříže; nad prostředním visí kdosi, již umírající. Na něho upírají se zraky všech přítomných, mnozí se mu posmívají, jiní klnou, jiní plivají v jeho klidnou tvář. Anděl vida tak hrozné divadlo, rychle chce se vzdáliti. — Ale v tom slyší s kříže znění slova: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“

Anděl užasl. Ten hlas kdysi slýchal. Ono důvěrné „Otče“ nikdo nedovedl tak vroucně a sladce vysloviti jako jeho Pán — Syn Boží. I obrátil se zvědavě, a hle, v ukřižovaném poznává Jej, Ježíša Krista. Oči, které se otevřely a vzhledly k nebesům, to byly ony oči láskou planoucí, které jako dvě hvězdy zasvítily z jeslí betlémských. V němém údivu poklekl anděl a sklonil hluboce hlavu. „Nalezl jsem nejvyšší lásku“, pravil k ukřižovanému Pánu; „neboť není možna větší láska, nežli ta, jež život dává v obět za jiné a jejich viny. Nelze mysliti si lásky hlubší jako ona, která nepřátelům odpouští a za ně se modlí.“ —

A když v tichém uctívání tak klečí anděl lásky před ukřižovaným Kristem, blíží se k němu jako druh,

anděl síly. Shlédl jej, an jako vzdušná vidina stanul nad zástupem zvědavců na Golgotě, a nyní z povzdálí sledoval jeho cestu. Stanul a bolně hleděl na hrozný, bolestný výjev.

Obrací oči k prostřednímu, který visí mezi ukřižovanými lotry a s úžasem pozoruje jeho chování. Nevidí ni stín bolesti na jeho tváři; ni jediný povzdech nezní z jeho prsou, zdrásaných biči katanů. — Svatý klid rozlil se kolem čela; z jeho tváře mluví mír a spokojenost. A když své oči otevírá, zírání z nich radost, uspokojení. Tu náhle ukřižovaný otevírá své rty a po širém okolí slyšeti je slova: „Dokonáno jest. — Otče, v ruce tvé poručím ducha svého.“ Po těch slovech tiše sklání hlavu a umírá. V té chvíli země se zachvěla a temný rachot skály na Golgotě prozrazoval její puknutí.

Anděl síly stál zde v tichém údivu. Dojat zastřel si oči a kořil se té síle, již podobné nikde na své pouti neviděl. Pohlédl k mrtvému. A co zřel: „Ty bílé, měkké, dobré ruce, které byly probodány hřeby, to byly ony ruce, jež složeny byly v jeslích betlemských, jež zdvihaly se toužebně k matce Marii. Tytéž ruce, jež žehnaly dítkám, žehnaly zástupům, jež množily zázračně chléb na poušti, utišovaly bouři na moři, uzdravovaly nemocné a křísily mrtvé. I poklekl a tiše kořil se Pánu. Nalezl největší sílu.

* * *

Zástupové z Golgoty, udiveni zázraky, mlčky a bázně vraceli se domů. Blížil se soumrak, předvečer dne svátečního. Na Golgotu, kde zbyli pouze čtyři, Pánu nejvěrnější, matka Mrtvého, Maria, miláček Jeho Jan, Maria Salome a Maria Magdalena, tiše blížili se dva mužové. Byl to Josef z Arimathie a Nikodem. Nehlučně, ale i chvatně, aby svátek nestihl je při práci, sňali Mrtvého s kříže, pomazali vonnými masťmi, zabalili v bílá plátna a odnesli do nedalekého, ve skále vytesaného hrobu.

Oba andělé provázeli pohřební průvod. A když pohřbívající přátelé Ježíšovi tiše se rozcházeli, aby světili slavný den velikonoc, památku vysvobození národa z poroby egyptské, oba andělé zůstali u hrobu klečeti tak, jako kdysi klečeli u jeslí betlemských.

Kdesi opodál slavík začal pěti večerní svůj žalm. Zněl nějak bolestně a smutně. Andělé, kteří nechtěli rušiti svého Pána ve spánku hrobovém, odvážili se nyní a tiše prosili, opírajíce čela svá o kámen hrobový: „Pane, ještě neposílej nás k Otci svému v nebesích. Nalezli jsme nejobětavější lásku a největší sílu, kterou hledat jsi nám přikázal. Našli jsme je u tebe. Dovol nám jít dále světem a hlásati lidem, kde se zjevila nejvyšší láska a největší síla. Budeme jim ukazovat k tobě; na tvé jesle a na tvůj kříž. Chceme je vodit k tobě, aby jich studená srdce zaplála novým ohněm lásky a plnila se novým proudem síly. A všichni, kdo budou lačněti po velké, obětavé lásce, a po vytrvalé, nehabnouce síle, naleznou je u tebe. Budeme volati: „Jediné v Kristu je nevadnoucí láska a vytrvalá síla.“ —

„Jděte!“ zašeptala mrtvá ústa Kristova.

Andělé poslechli. A když uslyšíš zvony vánoční, nebo když zazní zvony velikonoční, ať kdekoli se nacházíš, věz, že jich kovovými jazyky mluví k tobě andělé Páně o nejobětavější lásce a největší síle, jaké kdy zářily světu od jeho počátku.

U Betlemské jeskyně.

Tma půlnoční přikryla betlemskou krajinu. Mlčení noci šířilo se kol ztichlých příbytků, a jenom hvězdy visely na nebi jako hrozny a dívaly se zvědavě dolů. V malé jeskyni, opodál městečka, plápolalo světlo, vytrysklé z několika hořících a praskajících loučí. A v jich mdlé a mihotavé záři bylo viděti svatou Pannu, sklánějící se nad Dítěm, odpočívajícím v jeslích. Za nimi míhal se stín Otcův, sv. Josef. Na mlčících jich tvářích modlila se radost a svatá bázeň.

Nad jeskyní snášely se noční mlhy a pluly jako nízká, bílá oblaka kol ní. A v těchto mlhách jako světlejší, bílé pruhy v podivném kolotání poletovali andělé. A lahodný, slavnostní zpěv, který jakoby nechtěl rušiti ticha velebné, svaté noci, nesl se tlumeně kol jeskyně a pozdravoval svaté Dítě a jeho bdící strážce. „Gloria in excelsis Deo — Sláva na výsostech Bohu,“ šumělo to kol jeskyně, v níž dřímal nebeský král, božský slitovník jako prosté, slabé novorozeňátko. — —

Opodál ode dveří, jež přivíraly jeskyni, bylo slyšeti slabý, radostný povzdech. A když světlo vycháze-

jícího měsíce zabloudilo v toto místo, bylo viděti starého, sešlého muže, hledícího dychtivě ke dveřím jeskyně.

Světlo měsíční svým stříbrným svitem jenom stupňovalo mrtvou bledost jeho rukou a tváří. Byl to malomocný Job. Seděl tu zase, jako kdysi v zemi Hús, opuštěný a posmíváný, a spínal ruce své k Božímu děcku. „Vím, že Vykupitel můj je živ a zase jej uzřím v těle mém,“ šeptal chvějícími se rty, a tvář jeho se rozjasňovala. Na čele jeho usedla hvězda a zářila vždy jasnějším a jasnějším světlem a svítila s jeho čela na všechny strany a vrhala své světlo na čela všech doufajících. A v její záři bylo viděti miliony rukou spínajících se směrem k jeslím betlemským a miliony očí, v nichž hořela světlá radostná naděje, a z nespočetných úst zaznívala prosba: „Vítej, Spasiteli světa! Vítej, dárce pokoje, zakladateli míru, útočiště trpících a slitovníku všech, kteří doufají v Tebe!“

A tato modlitba měnila se v nadšenou hymnu, jež družila se jako druhý hlas, jako zpěv altový, k plesnému zpěvu andělů. — —

V tom opodál, kde štíhlé pinie obkličovaly skalní rokli, bylo slyšeti praskot. Jakási postava vylézala ze skalní rozsedliny a křečovitě chytala se kořenů stromů, aby udržela se nad jícnem hluboké sluje. Ve tváři muže hloubily věky stále větší a větší vrásky; byly jako hluboké prorvy, způsobené přívalem potopy. Oči hluboko zapadlé a bez lesku, jako vody Mrtvého moře. A z nich hleděla beznaděje, zoufalost. Na čele měl znamení kletby. Byl to Kain, nešťastný bratrovrah.

Hlasy andělů vylákaly jej z jeho smutného hrobu chtěl se podívat, komu patří ty vzácné, lahodné jich tóny. Snad jeho matce, již dnes vzpomínají křesťané? Té jediné, jež truchlila nad jeho osudem a pro niž zbyl v jeho srdci ještě poslední plamének lásky?

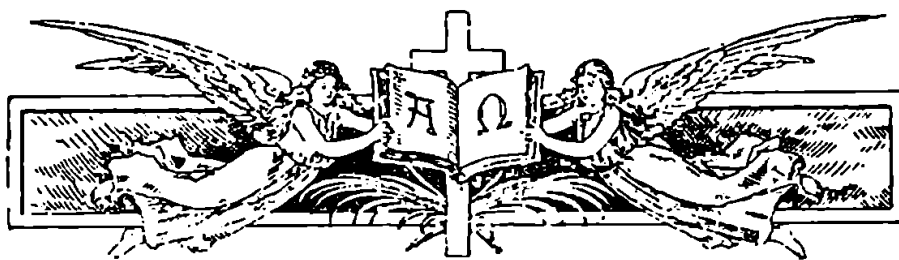
Svůj zoufalý zrak obrátil směrem, odkud zazníval sladký zpěv. A opravdu, zdálo se mu, že vidí tam v chlévě betlemském svoji matku. Ta měkká tvář, hluboké, dobré oči, jež se skláněly dolů, k jeslím — toť byly rysy matky, od níž kdysi prchl. Viděl, že Eva znovu zde bdí nad dítětem, znovu plna štěstí shlíží dolů na Novorozeného.

„Kdo je to?“ volal zvědavě Kain a šplhá se ještě výše. Hlava jeho se již dotýká hustých větví pinií, a on stále napíná svůj zrak, aby viděl, kdo leží tam v jeslích.

A vidí malé dítě. Nebeský jas rozlévá se kol jeho světlých vlásků, láska a dobrota hledí z jeho očí. Ale na čele dítěte zeje krvavá rýha a čerstvá krev ponenáhlu prýští a stéká na bílé, skoro průsvitné skráně. Kainův pohled stává se stále děsivějším, hrůznějším. Oči jeho ztrnule hledí k jeslím, ústa se třesou a křečovitě lapají po vzduchu.

„Abel! Abel, můj bratr!“ vzkřikne ve svém uděšení, a rychle slézá zpět a noří se zase do hluboké sluje. „Pryč odtud, pryč!“ zní ještě zdola, a slova Kainova jako ozvěnou opakují všichni ti, kdo zmalomyslněli a zoufali. Nesnesli pohledu na novorozeného světa Spasitele.

Ježíšek se džbánečkem.

Utrpení zval svým bratrem, a chléb hořkosti byl jeho pokrmem. Denně zarývala se bolest do jeho duše. Ale pod jejími doteky jeho srdce se rozezvučelo nejkrásnějšími tony chvály Boží.

Byl to přední myslitel 14. století Jindřich Suso. V ctihodném rouše řehole sv. Dominika jde z kláštera do kláštera nechápán, podezříván a pronásledován. Duše svatá se stále krvácejícími ranami. —

„Otevři, bratře, své dlaně,“ pravil mu kdys jeho spolubratr. A Jindřich, také Amandus zvaný, učiní tak. A co všichni vidí? Dvě veliké rudé růže houpají se na bílých, suchých jeho dlaních. Pokrývají jeho ruce od zápěstí až k prstům, a dvojice svěžích zelených listů vine se kol květů a tvoří jich průvod. A růže vydechují těžkou vůni a na listech chvějí se krůpěje rosy jako slzy, jež s očí Jindřichových tak často padaly v bílé rukávce jeho roucha a smáčely je naveskrz.

Bratři stáli plni úžasu nad tímto náhlým divem. Ale Amandus zahleděv se v krvavé lístky růží, praví

klidně: „To jsou má utrpení. Zraňují tělo, bodají trny svými v hloubi duše, ale zároveň ji kráší, aby jako nevěsta Kristova vyšla vstříc Pánu, jenž s trnovou korunou na čele slaví s ní své zasnoubení. To jest již vůle Boží.“ —

Kdysi stál bratr Amandus v zahradě kláštera, který díval se na svůj krásný obraz v klidných vodách Bodamského jezera, a zahleděl se do kraje. Svatý klid večera rozléval se vřkol. Bylo po večerní pobožnosti bratří. Jenom v dáli zpívali slavíci své žalmy Pánu, jehož hvězdný plášť rozvínoval se nad tichou krajinou.

Amandus stál pohroužen v mlčení. Celý týden odpíral si téměř nápoje, aby duši svoji učil tím větší touhou žízni po studnicích nebeských. Mučil tělo, aby duše jeho, volná jako holubice, mohla plesati v Pánu. Dobrovolně trpěl žízeň, aby byl bratrem, hodným synem Kristovým, jenž kdysi volal s kříže slovo vnitřního utrpení: „Žízním“. — —

Když opat po kompletáři šel středem bratří a každého kropil svěcenou vodou, Amandus toužebně otevřel svá ústa, aby aspoň jediná krůpěj vody osvěžila jeho vyprahlé rty, a padla na suchý jeho jazyk. Ale marně. Krůpěj nedoletěla, ale roztrikla se na čisté, mosaikové dlažbě chóru. Byl jako Lazar v plamenech vnitřního ohně, jež sám si uložil.

A nyní s výrazem bolesti ve tváři stál tu, a zahleděl se do spících vln jezera. Jaké propasti vod rozkládaly se kolem — a on marně toužil po jediné krůpěji. V dáli stříbrný, velebný Rýn jako ochotný číšník stále lil nové proudy vod v široký pohár jezerních břehů — a chudý sluha Boží stál tu prosící o jedinou krůpěj s dlaně Věčného. O jedinou slzu, spadlou s lůna večera.

Nedaleko něho laškující vodotrysk nad kašnou klášterní vesele metal stříbrný, zpívající pramének vzhůru. Ten vějířovitě se dělil a tleskaje rukama mizel v mra-

morovité lastuře, jež chytala jeho vlnky. Vodotrysk připadal té chvíli žíznicímu Amandovi jako nezbedný hoch, jenž máje hojnost, krutý žert si tropí z chudáka, jenž stále nabízí a zase stále utrhuje.

Hluboký povzdech ozval se z prsou trpícího bratra. „Ó, běda, velký Bože! Ty's spoustami svých vod zasypal jezero; ty's nejmenšímu ptáčku připravil snítku, s níž z jeho vod si denně mnohokrát ovlaží své útlé hrdélko; ty v krůpějích rosy napojuješ každý kvítek, jenž u cesty své lístky žízni rozpíná! Mně odepřel's to. Buď vůle Tvá!“

Když Amandus hořce tak žaloval, náhle zaslechl měkký, utěšující hlas: „Vzmuž se a nežaluj! Pán na tě nezapomněl. On občerství tě brzo nápojem, jenž rozveselí tvoji duši a zaplesáš nejčistší radostí.“

Amandus stichl a pomalým krokem vešel ve svoji cellu. —

Měsíc své stříbrné paprsky plnýma rukama metal v Amandovu jizbu, když tu náhle bylo slyšeti sladké zvuky vysokých houslí, znějících odněkud s nebeských výšin. Tóny se chvěly a pojily se v tak měkké melodie, že Amandus téměř nedýchal. Zdálo se mu, že všecek vzduch vokol chvěl se nejsladší hudbou, jež plnila rozkoší jeho nitro. A světlo každým okamžikem víc a více se rozjasňovalo, tony neznámých nástrojů byly vždy slyšitelnějšími, až tu v zářném oblaku, majíc stříbrnou gloriolu kol čela, vznáší se před Amandem — Ona. Neposkvrněná, Svatá Panna, Maria Bohorodička.

Na její pravici jako na trůně mateřské lásky spočíval Ježíšek v bělostném šatě uprostřed lilií. A v malé ruce své drží džbáněček zářící leskem dýmantů, a takto dí úžaslému bratru: „Ty's žíznil touhou po mé lásce, já jdu tě napojit. Vezmi a zažej svou žízeň nápojem, jež ti přináším s nebe.“

A po těch slovech Maria běře džbáněček z ručky Kristovy a podává jej Amandovi. A tento, udiven, běře

jej svýma chvějícíma rukama, přikládá k horkým rtům a žádostivě pije. Nebeská slast rozlévá se v jeho nitru. Žízeň ustupuje blažící extasi.

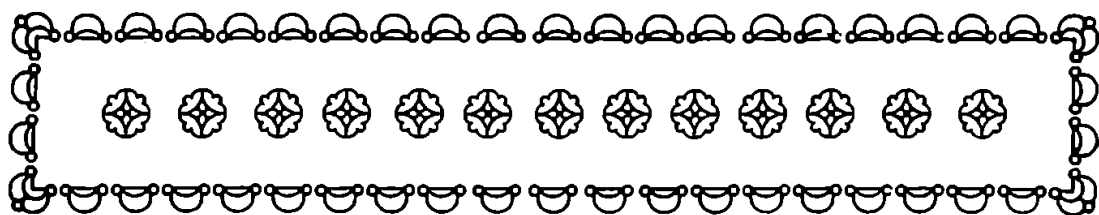
A když dopil, vrací Kristu džbáněček, a nyní pln díků padá na kolena.

A Kristus praví: „Jsi hoden mojí lásky. Kdo z pramenů, jež já jsem světu dal, čistýma rtoma okusil, nebude žízniti na věky. Ony stanou se mu vodami, vytryskujícími do slávy nebeské. Jsi v pravdě amandus, hoden milování.“ —

Do těch slovech zjevení zmizelo. Tichá, svatá noc rozzářila se vůkol. Amandus, tiskna dlaně své na tvář, zářící nebeskou blažeností, dlouho do noci klečel na zemi v jizbě své, pln nevýslovného štěstí. —

Tiché hvězdy dlouho se dívaly na blaženého bratra, Jindřicha — Amanda.

Klíč Davidův.

Zapadající slunce naposled líbalo svými purpurovými paprsky teplé výšiny kampanské, když ctihodný bratr Gerhard, laický člen řádu Redemptoristů, spěchal domů z večerních nešpor chrámových. Jeho pán, biskup v Lacedogně, právě dokončil kázání o betlémském Dítěti, uzavíraje je slovy Apokalypse: „Tak praví ten svatý, opravdový, jenž má klíč Davidův, jenž otevírá a nikdo nezavře, a zavírá a nikdo neotevře.“ (Zjev. 3. 7.) Mluvil o zázracích, jež koná láska k Ježíši; vykládal, že tento božský potomek rodu Davidova má dar všemohoucnosti. Koho oblažuje svou milostí, tomu nikdo nemůže uškoditi; komu odepře svoji lásku, toho nikdo nemůže učiniti šťastným.

Bratr Gerhard poklekl po kázání před ozářenými jeslemi, z nichž ručkama rozepjatými mile hledělo Jesulátko, prosil za jeho milost a požehnání, a potom rychle chvátal domů, aby připravil svému pánu skrovnou večeři.

V srdci jeho rozezpívala se radost. Oči plály vánočním jasem. Pospíchal tržištěm, v jehož středu, vroubená kovovým mřížovím vzácného vzoru, stála hluboká studně. U ní nabíral vody jeho přítel, Bratr Gerhard chvatně přistoupil k němu, aby s ním sdělil radost z kázání svého pána a s nadšením jal se mluvíti o krásných slovech biskupových.

Ale v tom, když živě vykládal rukama, odepjal se domovní klíč od jeho pasu, zazvonil o kamenou obrubu

studně a v okamžiku bylo slyšeti temný jeho pád do vodních hlubin.

Bylo po radosti. Co řekne jeho pán, až znaven, stane u vrat domovních? Jak ospravedlní svoji nepozornost? — Smutně hleděl do tmavých vod, jež uchvátily jeho klíč. Byl leknutím bledý, bezradný. Nyní sám sobě vyčítal svoje nadšení. —

Ale brzo duší jeho prolétla velká, smělá myšlenka. „Požádám Dítka betlemské za pomoc. Ono jest „klíč Davidův, jenž otvírá a nikdo nezavře,“ volal biskup. Ježíšek může poručiti vodám, by vydaly, co v sebe uzavřely.

A nyní rozhodně bral se zpět do chrámu. Poklekl k ozářeným jeslím a šeptal vroucí modlitbu. Ba spíše omlouval se a Ježíškovi vykládal, proč chce jej rušiti z jeho klidu. Žaloval na svoji radost a důvěrně prosil, aby mu Ježíšek odpustil, co chce s ním učiniti.

Potom se vzchopil, přistoupil k jesličkám a oběma rukama zbožně a uctivě, jako kněz, když při podzdvihování ukazuje lidu sv. hostii, vyňal z jeslí Ježíška a kráčel s ním ven, na tržiště, k neblahé studni.

Lid, uděšen neslychanou smělostí bratra Gerharda, zvědav hrnul se za ním.

A nyní, když Gerhard došel k studni, pokleknuv u roubení, prosebně volal takto: „Mé Boží, dobré děfátko! Můj dobrý Ježíšku! Prosím tě, pomoz nešťastnému v jeho bezmoci. Slituj se nade mnou. Pomoz mi najíti klíč, jenž leží zde na dně v hlubinách. Ty otevíráš, co vody zavřely. Ukaž, že pravdou je, co biskup, můj pán, o tobě tak dojemně kázal.“

Po těch slovech bratr Gerhard povstal, chopil se provazu, který otočen kol hřídele nad studní visel, a pozorně uvázal jej Ježíškovi pod rozpjatýma ručkama. Na to pomalu a zbožně spouštěl Jesulátko níž a níže do hluboké studně. —

Již celý provaz byl roztočen, slabé šplouchnutí prozrazovalo, že Ježíšek je do vod ponořen.

Hluboké ticho, plné nejvyššího úžasu, zavládlo vùkol. A bratr Gerhard, nakloniv se na studni, hlasitě volal: „Ježíšku, drahý Ježíšku, chop se klíče a přines mi jej nahoru!“

Krátká chvíle vzrušeného napjetí.

Potom bratr Gerhard klidně, jako by byl jist vy-slyšením, jal se opačně otáčeti hřídelem. Provaz se navinoval. Zvědavost zástupu se stupňovala. Jenom smělý bratr vážně točil dál, jako by jenom zas vody navažoval.

Ještě dvakrát, jednou otočit a Ježíšek musí se ukázat z temna hlubin.

Gerhard otočil a dušený výkřik úžasu ozval se tržišťem. Na konci provazu je Ježíšek, všecek vodou promočený, a na pravé ruce jeho houpá se velký železný klíč.

Bratr klidným pohybem běře klíč s Ježíškovy ručky, potom vybavuje Jesulátko z provazu a s tichým, vroucím díkyčiněním, mlčky odnáší je zpět do chrámu a ukládá zas v jesle.

Dav rychle se rozptyluje, všudy povídá se o zá-zraku. Kde kdo znovu spěchá do chrámu, aby popatřil na Ježíška, na jehož těličku stále ještě se třpytí velké krůpěje vody. —

Tak zaznamenáno v aktech blahořečení ctihodného bratra laika Gerharda Majella z řádu Redemptoristů, jenž umřel 16. října 1755 v Caposele. —

Každé lidské srdce má své hlubiny. Je studnou, na jejímž dně odpočívají mnohé touhy a starosti. Dřímají naděje. Jeho modlitby způsobují, že nebesa spouští dolů neviditelné lano, jež dosahuje až na dno lidské duše. A na laně dnes, v době vánoční, je Dítka be-tlemské. Ježíšek s rozpjatýma ručkama, jako by chtěl k sobě přitisknouti celý svět s jeho starostmi, žaly i nadějemi. Je klíč Davidův, jenž otevírá a nikdo nezavře, a zavírá a nikdo neotevře. Jedny blaží, druhé zatvrzuje. Toť stálý smysl divu v Lacedogně.

Pohádka o třech králich.

Na východním nebi vyrostla náhle podivuhodná, zvláštní hvězda. Byla jako veliká, plná růže na keři ob-
sypaném bledými planými květy sester svých, a když za tiché měsíční noci svůj obraz vtiskla stříbrným vlnám řeky, zdálo se, že neobyčejný rubín se houpá mezi plo-
voucími perlami.

Hvězdáři marně se dívali a hádali, odkud hvězda přišla a kam asi putuje. Ale o tom všichni byli pře-
svědčeni, že hvězda ta znamená něco velmi neobyčej-
ného, zvláštního; protože takové hvězdy jsou jenom pro
ty, kdo jim rozumějí a z nich umějí čísti.

„To je hvězda víry,“ řekl jeden z nich. „Nikoli,“
pravil druhý; „ta hvězda zvěstuje spíše naději.“ „Má
červené světlo,“ pravil třetí, „proto ji nazveme hvězdou
lásky.“

„Řekněme, že je to hvězda Boží,“ rozhodl čtvrtý,
z nich nejstarší a nejvážnější. A od té chvíle, kdykoli
pozorovali tuto hvězdu, říkali jí: „hvězda Boží!“ —

V těch krajinách, kam tato hvězda rozlévala
zvláštní svoje světlo, žily četné kočovné kmeny arabské.

Každý z nich měl vlastní způsob života. Jedni sbírali vonné kořeny, drahokamy, zlato a jimi vedli obchod. Jiní jako stálí pastýři pěstovali chov dobytka; třetí dováželi až do Egypta vonné masti a přiváželi odtud do své země obilí tak obrovských zrn, o jakých v jejich krajině nebylo ni slechu. A každý tento kmen, podobný velikému mraveništi pracovníků o slunci poledním, měl svého náčelníka, svého krále.

A tento král — jediný mezi nimi, který nemusil pracovat, zabýval se zpytováním mnohých věcí. Hleděl nalézt moudrost a sedal nad velikými knihami, starodávnými; snad množstvím závitů vyrobených z kůže ovčí a popsaných záhadnými nápisy. Sedal nad nimi i tehdy, když všechen jeho lid spal ve svých stanech, a při svitu hvězd hleděl v nich nalézt pravdu. Obětoval všechen spánek, protože věděl, že pravdu nalézt je tímž štěstím, jako když pouťník na poušti náhle uzří u svých nohou veliký, zářící drahokam. Stále bděl, stále bílé pergameny převracel při světle hvězd a svitu měsíce, leč pravdy se nemohl dopátrat.

A když již po celý týden ona červená hvězda posílala své rubínové světlo na jeho knihy, vytušil, že hvězda ona je poslem pravdy. Uvěřil, že ona mu ukáže cestu k Pravdě. Proto svolal všechny své poddané, oznámil jim, že svěruje vládu nad nimi svému nejstaršímu rádci a vydá se na cestu, aby našel pravdu. Tou oblaží sebe a spolu obohatí i je.

„Jdu hledat pravdu,“ tak prohlásil a usednuv se svými služebníky na stádo velbloudů, jel směrem, kde svítila svým stálým červeným světlem ona zvláštní, podivná hvězda. —

* * *

Daleko od tohoto krále, na břehu velikého moře žil jiný národ. Byl bohatý na perly, slonovou kost a všeho druhu plody. Země, stále zalitá zlatými paprsky

slunce, plodila vše, čeho jim bylo potřebí k životu, a ničeho se jim nedostávalo. Lidé potřebovali jen rukou vztáhnouti, a nejvzácnější plody světa se jim nabízely, aby upokojily jejich přání a touhu. A lid, zasypán všemi poklady světa, přece nebyl veselý a spokojený. Ustavičný smutek ležel na jeho duši jako těžké mlhy nad spícími vodami. Celé zástupy lidí sedaly u břehu moře a ztrnule dívaly se v jeho zelené vlny. A jich oči plály tak divnými touhami, jakoby chtěly říci: „Zde na zemi jest jenom trápení a žal, ale tam hluboko na dně, tam je osvobození a vykoupení, protože tam je rozplynutí se, zapomnění, smrt“. —

A jestli poddaní byli tak divně smutní, jich král byl tím smutnější. V přepychu pokladů, na zlatém loži vystlaném vzácnými kožemi krásně žíhaných tygrů leže, byl ze všech nejnespokojenější. Ač slunce po celý rok sypalo mu své světlo, přece podobal se barvou tváře tomu, kdo ve svém žaláři nikdy slunečního světla nezakusil. Byl mezi nešťastnými nejnešťastnější, a marně snažili se ministři krále obveseliti.

Jednoho dne přišli k němu domácí jeho hvězdáři, kteří z hvězd hádali osudy lidí, a řekli: „Viděli jsme zvláštní hvězdu. Je podivná, výjimečné barvy, neboť jestli ostatní hvězdy svítí světlem mihotavým, neklidným a plným smutku, ona zvláštní hvězda plane světlem stálým, radostným, jasným. Ta hvězda jistě nese radostnou novinu“.

„Půjdu za ní,“ řekl král, „a bych měl štěstí“. A odevzdav žezlo, poseté diamanty, svému nejstaršímu bratrovi, usedl se svým průvodem na nejrychlejší slony a opustil svoje království, aby hledal štěstí.

* * *

Více k severu, ve stínu hor, jejichž bílé hlavy nikdo nepřekročil, žil velký, pracovitý národ. Stavěl města, vzdělával role, hledal poklady v klínu země.

Pracoval každý, kdo schopen byl práce, muži, ženy i děti. Desátek odváděl králi, který žil uprostřed nevidaného přepychu a bohatství. Kdyby sesypaly se na něho všechny drahokamy, jež měl na svých rouchách a stěnách svých komnat, klesl by pod nimi jako mučedník pod ranami těch, kdo jej kamenují, a zahynul by v nich. Každý padl k zemi, když se k němu blížil, a bylo znamením největší milosti, když král dovolil, aby někdo z nich směl políbiti jeho nohu.

Ale nikdo krále nemiloval. Neměl ani mezi svými příbuznými, kdo by mu ukázal trochu lásky. V každém, koho jen kolem sebe viděl, tušil nepřítele, závistníka. A v kom toho spatřil, ten již mohl účtovat se svým životem. Byl uvržen v žalář, z něhož byla cesta jenom na pohřební, zapálenou hranici. Tisíce obětí králových zmíralo v krutém vězení. —

Když jednou, bledý podezříváním, trápený nejistotou král za noci vstal a přiblížil se k oknu své komnaty, tu náhle spatřil hvězdu, které dosud nikdy neviděl. Svítila svým milým, nachovým světlem, jako by chtěla říci: „Já jsem hvězda lásky. Kdo na mne hledí, ten najde spokojenost“. A králi se zdálo, že hvězda se chvěje, jako by mu kynula, aby šel za ní.

I zdvojnásobiv strážu žalářní, aby nikdo z jeho vězňů nemohl prchnouti, kázal vše připravit na cestu. A usednuv se starým svým sluhou na vůz, tažený dvěma ochočenými tygry, poručil jeti směrem, kde svítila ona nachová hvězda. Král jel hledat lásku.

* * *

Na širé poušti arabské, jež se rozkládala k západu, daleko na obzoru mihla se karavana velbloudů. A brzo z jiné strany, jako putující šedé tvrže, ukázali se četní slonové, jichž kly zdaleka se leskly jako bílé, zakřivené oštěpy. A netrvalo dlouho, již tu vystoupili tichým krokem ochočení tygři se svými pány. Všechna tato zvířata

poslušně podala své hřbety svým králům a nesla je, kam řidiči veleli.

A když se tato královská zvířata zemí východních přiblížila, jejich vládcové se poznali, spřátelili a pověděli si, kam jedou a co hledají. „Jdu hledat pravdu,“ pravil prvý. „Jdu najít štěstí,“ řekl druhý. A třetí, smutnější než ti dva, řekl: „A já hledám lásku“. A když si o všech svých poměrech pohovořili a svoje nesnáze si vzájemně sdělili, shodli se na tom, že půjdou společně jako jediná družina. „Kde je pravda, tam nedaleko musí být i štěstí; a kde je štěstí, tam přebývá i láska“. To byl výsledek jich mudrování a proto jeli jako bratři v témže průvodu.

Hvězda jako tichý posel je vedla až k velikému městu. Jejich rychlí poslové, vyslaní napřed, zvěštovali jim, že je to město židovské, Jerusalema. A jeden z králů ihned se rozpomněl, že v letopisech jeho říše je zapsáno, že mocná královna, dávná jeho předchůdkyně, vydala se kdysi s velikým komonstvem do země židovské, protože za jejího věku žil tam nejmoudřejší člověk světa, veliký a mocný panovník, Salomon. A poznala moudrost tohoto velikého krále a viděla chrám postavený židovskému Bohu, Jehovovi, největší div světa. Leč v duchu — tak poznamenávaly letopisy — divila se velmi, že národ, který má tak moudrého krále, ctí jen jednoho Boha. To byla „největší chudoba“ u porovnání s tím množstvím jejich bohů a bohyň. —

Ale když byli králové sotva hodinu cesty od města, náhle veliký mrak, jako obrovská křídla nějakého ptáka, vystoupil na obzoru a vznášel se nad městem. A v mraku utonula jich velká, jasná, rubínová hvězda. Avšak oni se dlouho nerozmýšleli. Vjeli do města a dali si ukázat cestu k paláci královskému. Uslyšeli, že tam žije mocný král a chtěli s ním jako se svým druhem poradit se, kde najdou hledanou pravdu, lásku a štěstí.

* * *

Král Herodes přijal tři krále s velkou nedůvěrou. S láskou ve tváři, ale s nenávisí v srdci. Žárlivě na každého, na jehož čele leskla se zlatá koruna, byť třeba byla menší a ne tak drahokamy zdobená jako jeho nádherný diadem. A když uslyšel z jejich úst, že vyjeli na dalekou cestu, aby našli pravdu, štěstí a lásku, nemohl s nich oči spustiti.

„Podivní blázni,“ myslil si v duchu. „Jdou hledat něco, co na celém světě nebylo a nebude k nalezení! A v mé zemi — nejméně!“

„A což u vás neviděli vaši hvězdáři neznámou, velikou hvězdu?“ tázali se Heroda.

A ten na to děl: „My hvězd si nevšímáme a mezi nimi nepátráme o časech budoucích. A že by s hvězd k nám spadala pravda, štěstí a láska, o tom nikdo u nás nepovídá. Ale dávní letopisci, divní kazatelé židovští, napsali, že jednou z nedaleké, malé vsi, Betlem se jmenuje, povstane muž, který moudrostí a slávou svojí naplní celý svět. Přišel-li už, či nepřišel, nevím; nikdy jsem po něm nepátral. Ale jděte, a hledejte ho! A když ho naleznete, povězte mi, abych i já šel se poklonit jemu!“ Ale poslední slova Herodova měla tak zvláštní falešný tón, že příchozí hned poznali: „Tento král o pravdu, lásku a štěstí mnoho nestojí. Ten, kdyby je u někoho našel, dal by jej zardousiti jako svého největšího nepřitele“. —

Rozloučivše se s pyšným králem jerusalemským vyjeli tři králové, aby jinde našli, co hledají. A když zamířili ku straně polední, hle, mrak jako obrovský sup nad Jerusalemem dosud nepohnutě stojící, náhle se zdvihl a mizel za obzorem, a rudá hvězda jako veliký rubín opět se mírně houpala na nebi. A když dojeli k malé vsi — Betlemu, zůstala státi a zaplála tak podivným, radostným jasem, že tři králové z toho poznali: Jsme u cíle, hvězda nám dala znamení. A jdouce k místu, nad nímž přímo se vznášela jako daleká

nějaká olovnice, kterou drží světa stavitel, stánuli u chléva.

I rychle sestoupili se svých nádherných zvířat, otevřeli chatrné jeho dvěře — našli děcko. Sedělo v klíně mladistvé, krásné matky, a starší muž, prošedivělé brady, ale dětinně čistých, dobráckých zraků, opodál pracoval s pilou a dlátem. — Byli překvapeni tímto zjevem. Vyšli hledat pravdu, štěstí a lásku a vidí chudou, prostou rodinu, dítě s matkou. Ale děcko bylo tak něžné a krásné, jako vzácné poupě, vyrostlé v ráji. Zraky jejich nemohly se od něho odvrátiti; a čím více se na ně dívali, tím více nemohli se nasytiti jeho pohledu. Kol hlavy děcka rostla poznenáhlu jasná, stále větší a větší svatozář a z ní jiná se vznesla na hlavu jeho matky a třetí rozlévala se kol výrazné hlavy klidně pracujícího řemeslníka.

A oči děcka, hluboké jako tajemství moře, plály tak výmluvným pohledem, že jeden z králů jako udiven stanul a stále patřil v ty božské, nevystihlé oči dítěte. A tvář králova začala se jasniť, ruce jeho se zvedaly, jako by chtěly objati nějaký neviditelný poklad, plující mezi ním a tímto podivuhodným dítětem, a král bezděky klesal na kolena a volal k dítěti pln radosti: „Tys pravda! Našel jsem, co marně dosud jsem hledal. Našel jsem pravdu v očích dítěte“. —

A druhý, dříve nedůvěřivě kol hledící, náhle cíti ve svém srdci zvláštní cit, jakého nikdy dříve nepocítil. Bylo mu při pohledu na zázračné dítě v klíně mladé matky, jako by někdo růže v jeho duši nasázel. Tak nevýslovně lehce a blaze, že sklonil hlavu, zastřel ji svými bílými dlaněmi a volal u vytržení: „Našel jsem štěstí!“ Vykvetlo v duši teď náhle, netušeně.

A třetí z nich, který marně hledal lásku jediného ze svých poddaných, vida záhadné dítko na klíně šťastné matky, ztrnule zadíval se na ně a nemohl dlouho ni slova promluvit. Až náhle spatřil, kterak na prsou

děcka ukázalo se jeho srdce, ověčené — trnovou korunou. Krev ve velkých krůpějích objevila se na ní a skvěla se tam jako veliké tmavočervené granáty. A ze srdce vycházely paprsky na všechny strany, naplnily svým tajemným světlem celý chlév a jeho stěnami pronikaly stále dál a dál, až zářily po celém světě. A všude, kam dopadly, zanítily lidské srdce ohněm lásky. V tu chvíli zdálo se mu, že celý svět hoří velikým, krásným požárem, jež zapálilo ono dítě. I v srdce královo náhle zapadla jiskra z těchto plamenů, a král poklekaje k nožkám dítěte, jal se je líbatí a volal: „Ó láske, láske, láske!“

Tak v chudém chlévě betlemském tři králové našli, čeho marně hledali v palácích svého království. A po chvíli všechny tři bylo viděti, ani klečí u nohou dítěte a klanějí se jemu. A potom poroučejí služebníkům svým, aby přinesli poklady, jež vzali s sebou na cestu, a sami je skládají před matkou, aby je přijala jako dar pro svoje dítě. — — —

* * *

Marně hádali královští služebníci venku před chlévem, co znamená podivné chování jejich pánů a proč vlastně přišli sem k chudé nějaké rodině, když takých ve svém domově mohli najít na tisíce. A když všichni tři králové vyšli a usednuvše na svá zvířata, kázali vydati se na zpáteční cestu, nemohli služebníci pochopiti, jaká divná proměna se udála v chování jejich vladařů. Jejich zrak planul podivným štěstím a spokojeností. Ač nejdražší poklady své země zanechali v chlévě betlemském, byli nyní jako by všechny poklady světa shromáždili ve svých hedvábných pláštech.

A když se mezi sebou loučili, králové, kteří jindy jako žárliví sokové hleděli na se, objali se jako bratři a chvatně spěchali do své vlasti. Hlasatelé, kráčeji před nimi, oznamovali, že panovníci se vrací jako

nejšťastnější vítězové. Nevedli válek, a každý z nich přinášel kořist nejvzácnější.

„Vyčetl jsem pravdu z očí dítěte,“ volal první z nich, když se ukázal před zástupci svého národa. „Všichni jsme bratři a není před Bohem někdo vyšší a jiný zas nižší mezi námi“. Tak poručil učiti lid.

A druhý z nich kázal poklady, jež byly shromážděny v komnatách jeho paláce, prodati a peníze rozdělit mezi chudé. A poručil, aby denně dvanácte chudých sedělo s ním u jeho stolu a zde se nasycovali. A když někteří, nechápajíce chování svého krále, tázali se ho, co znamená jeho počínání řekl: „Nyní vím, že štěstí nepřebývá mezi poklady světa, v zlatě a drahokamech, ale štěstí bydlí jedině — v srdci člověka“.

A třetí z nich, sotva přijel na hranice své země, vzkázal po rychlých poslech, aby ihned všechny jeho příbuzné propustili ze žaláře, protože je miluje a jim odpouští. Též daně, jež plynuly do pokladny královské, zmírnil na polovici a prohlásil za nejkrásnější zákon lásku k bližnímu. Jeho královský vynos začínal slovy: „Aby učinil náš panovník všechny své poddané účastny lásky, které jako zázrakem nabyl na své cestě. . . .“.

Tak vrátili se tři králové do svých zemí, nesouce v duši, co každý z nich vyjel hledati. A když za tiché noci zahleděli se ke hvězdám, veliké, červené hvězdy, jež je vedla na jejich cestě za pravdou, za štěstím a láskou, nikdy již nespatri. Ale ve vzpomínkách svých živě si kreslili chudý chlév betlemský, božské, tajuplné dítě na klíně mladistvé matky a opodál stojícího, vážného řemeslníka, ochránce těchto vzácných bytostí. —

Ježíškův milý společník.

Hvězda, jež rozhořela se nad Betlemem v onu noc, kdy božské Dítko spočinulo po prvé v chudých jeslích, dlouho nezměnila svého místa. Měsíc, starý pastýř rozptýlených hvězd, dávno již se skláněl za hory, jeho družina na temné báni roztoulala se po jiných cestách, — a jenom ta hvězda nad Betlemem svým zlatým okem hleděla dolů na ztichlou, klidnou zemi. Konala čestnou stráž nad chudým domkem, který přijal ve svůj koutek Svatou rodinu, když po rozchodu příchozích městečko se ztíšilo a vrátil se klid do chatek betlemských rolníků a pastýřů.

Prostou světničku, jejíž dvě malá okénka vyhlížela do zahrady, plné oliv a fíků, obývala Maria se svým Synáčkem. Josef byl strážcem jeho na zemi; hvězda, jako světlo majáku, ukazovala místo jeho pobytu na zemi.

Za dne přicházeli ob čas pastýři, aby vykonali svoji návštěvu a svoji poklonu u Dítka, jehož narození andělé za oné přepamatné noci jim zvěštovali, a při tom přinesli též dárek Ježíškovi a jeho ochráncům. Vždyť nebyl nadbytek, a lidská přirozenost hlásila se také ke svým potřebám. Tak žili z almužny největší dárcové světa; z dobrodiní chudých budoucí největší dobrodinci všech.

A nejčastějším hostem v malé světničce, kde na loktech Matky usínal malý Ježíšek, byl mladý prostý pastýř. Přicházel denně a brzo hrál na malou šalmaj, jak od svých bratří — pastýřů se přiučil, brzy zpíval písně, jež od své matky slýchával, by potěšil malého Synáčka, z jehož očí svítilo tak zvláštní, tajuplné světlo lásky.

Stal se Ježíškovým hostem, denním návštěvníkem. Kolébal božské Dítě, hrál a zpíval, jak jen ve své neumělosti dovedl. Byl malým jeho přítelem. A zástupové andělů tiše dívali se v malou světničku, když prostý pastýř na svůj jednoduchý nástroj vyluzoval své prostoduché melodie, a Ježíšek upíral svá dobrá očka na svého obveselovatele. — —

* * *

Šlo již do druhého roku Dítka Božímu, když celý Betlem žasl údivem nad nevídanou návštěvou. V průvodu četných služebníků, na velbloudech, ověšených bednami a skříněmi, pokrytých drahocennými koberci, přijeli tři králové a zamířili rovnou k malému domku, v němž přebývala Svatá rodina. A otevřevše dveře, padli a klaněli se nově narozenému Králi. Nic je nepřekvapovala chudoba, neboť v duši své, plné víry a prorockého tušení, věděli, co bohatství se skrývá v prosté světničce. Klaněli se budoucímu Králi, nyní ještě děťátku,

Pastýř vida bohaté, záhadné příchozí, ulekl se jako ohromen. Písnička, kterou právě hrál na prostý svůj nástroj, zůstala v jeho prstech. Sotva dýchal úžasem, neboť bázeň sevřela jeho hrdlo. Oči maje do široka otevřené hleděl na vzácné cizince, bělovlasé, šedobradé, jak klečící, klanějí se Ježíškovi.

A údiv jejich rostl, když cizinci, otevírajíce poklady, jali se z nich podávatí Marii, matce božského Dítěte.

Silný, vážný Melichar, podáváje zlato, pravil: „Přináším zlato budoucímu králi světa. Zlato je

milováno, je cílem touhy mnohých, je bohatstvím. Ježíši, tebe milujeme, nebo ty jsi největší bohatství světa, ty's Láska.“

A Kašpar na to řekl: „Přináším, Pane, kadidlo. Kadidlo znamená modlitbu, a modlitba je vroucí volání k Bohu. Ježíši, před tebou zde klečíme, protože jsi pravý Bůh.“

Baltazar podával myrrhu. A doložil vážně, tajemně: „Podávám ti myrrhu, masť, neboť čekají tebe mnohá utrpení, rány, smrt. Ty dáš své tělo k mučení, ty dáš svůj život v obět za lidské pokolení. Z tvé smrti však vzejde život, z tvých bolestí pramen milosti.“

Panna Maria a její ochránce, sv. Josef, klidně naslouchají slovům mudrců a stěží chápou slova jejich, plná tajemství a budoucích záhad. A malý Ježíšek klidně upírá své hluboké oči na nové příchozí. Jeho tvář plane slunečním jasem, jako později na hoře Tábor, Jeho hlavička mile přikyvuje, protože on jediný jasně rozumí slovům hostí.

Ale pastýř, pln úžasu, potichu uchyluje se v koutek a oči jeho plaše těkají brzo po podivných darech, brzo po záhadných dárcích, brzo po malém Spasiteli. Je mu úzko v přítomnosti tak vznešených hostí. Tiše se blíží ke dveřím, chtěje uprchnouti.

Ale Ježíšek upřel na něho své hluboké oči a kynul mu ručkou, aby blíže přistoupil. A ukazuje na šalmaj, svýma ručkama napodobí hru, a tak mu raznačuje, aby dále hrál. A matka Páně, Maria, jde k němu, vede pastýře k Ježíškovi, sladce domlouvajíc: „Hrej jen dále, náš malý hostí! Pěj mému synáčkovi jako dříve! Tvá píseň je mu nejmilejší.“

Pastýř plaše se poohlédl po cizincích, a když viděl i v jejich očích dobrotu a přání, aby ve hře své pokračoval, dodal si odvahy a hrál svoji píseň nerušeně dále. A ona zněla sladce, jímavě, tak že s úctou naslouchali jí i sami tři králové. Posvěcovala ji upřímná láska pastýřova k Ježíškovi. Hrál z hloubi svého

čistého srdce, a tato poctivost a čistota smýšlení prostou pastýřovu píseň proměňovala v nejkrásnější hymnu a Ježíškovi nejmilejší chvalozpěv. A pastýř denně dále přicházel a hrál a zpíval božskému Dítku, dokud Betlem byl jeho domovem.

Tak šeptá legenda, jež vykvetla kdes svým vonným, něžným květem v zimní době svátků vánočních. Ale ve svém útlém květu skrývá hlubokou, věčnou pravdu.

Lidé učení ve své víře i nyní nejednou sklánějí své moudré hlavy před útlým Spasitelem. Přicházejí jako oni tři mudrcové z daleka, a k poctě Kristově přinášejí plody své učenosti, dary svého nitra. Chodí po všechny časy k jeslím, do betlemské jeskyně, a koří se narozenému Spasiteli. A Spasitel vděčně přijímá jich poklony, slyší rád slova, svědčící o hluboké učenosti, moudrosti a úctě.

A kdo je onen pastýř, který hned u jeho jeslí mu zpíval a jemu se klaněl? Toť prostý lid ve své víře a své zbožnosti. Ten Spasitel světa od jeho narození byl nejmilejším. On přináší mu vše, co má; svoje upřímné srdce, svoji oddanost a všechnu lásku. K prostému lidu Ježíšek nejraději se sklání, neboť s ním sblížila jej chudoba. Prostý lid zůstal mu věrným, když králové již dávno odešli. Tento lid Spasitel k sobě volá, jemu kyne též Matka Páně, aby blíže přistoupil a v blízkosti Ježíškově okoušel onoho blaha, jehož dárcem je nebe, a matkou prostá, vroucí a dětinná víra.

Herodes a neviňátka.

Když tmavá noc po svátku sv. Jana, miláčka Páně, rozestře nad Betlemem své černé peruti, otevírají se malé, nízké hrobečky po celé krajině. A z nich vystupují drobné postavy hošíků od dvou let níže. Jejich útlá tělíčka pokrývají sněhobílé košilky, kučeravé jejich hlavinky obkličuje zlatá svatozář. A po bílých rubáscích stéká proud nevinné krve.

Tak stojí tu nad svými předčasnými hrobečky, s liliovými věnečky na čele a s ratolesť palmovou v ruce, první mučedníci pro víru Kristovu, oběti slepé vládychtivosti Herodovy.

A když se všechny shromáždí, radí se jako hodné dívky vždy po dvou k sobě, a pak v dlouhé řadě putují k hlavnímu městu Jerusalemu.

Město spočívá ještě v hlubokém, tichém spánku.

A děťátka jdou prázdnými, mlčícími ulicemi až nahoru k paláci královskému. Tam dvě okna jsou osvětlena. A za nimi jest jeden, jediný, který té chvíle nespí, protože usnout nemůže. Slyší v nočním tichu slabé, jiným neslyšitelné kročeje dítek, slyší šumot palmových ratolesť, slyší dech, který se ozývá z jejich malých prsou, ba postihuje i flukot nevinných jejich srděček.

„Herode, jdeme k tobě! Herode, pohlédni na nás a počítej nás, můžeš-li!“ Tak volají dítky a pak začnou zpívat:

Ve stínu stromů fíkových
nás matky vychovaly
a k spánku houpajíce
nám písně zpívaly.

Ty naše drahé matky
vším stěštěm plesaly,
když v naše smavá očka
se klidně dívaly.

Však tvoji katané nás
ze sna probudili,
a svými meči krutě
všechny zahubili.

Ty však jsi zničil štěstí,
jež plnilo jim hrud,
ty's proklál naše tílka,
a za to proklet buď!

To dílo tvé, to dílo tvé,
ukrutný Herode!

To věz, to věz,
že's krutý Herodes!

A král na svém loži potí se potem strachu a úzkosti. Třese se na celém těle a pak vyskočí a ocitá se uprostřed zástupu svých malých, nočních návštěvníků. On zavržený mezi vyvolenými! Vrah mezi svými oběťmi.

Ale nemůže mezi nimi vydržeti, je mu nevolno v jejich bílém kruhu.

Musí pryč. Musí prchnouti.

Ale kam? Na východ? Tam bydlejí tři králové, které považoval za hloupé, pošetilé, ale kteří přece byli chytřejší nežli on. Ti by jej s nedobrou přivítali. Vyhnali by jej jako vraha od svých paláců. Na jih? Tam žije svaté Dítě, jež na útěku provázeli andělé a před nímž sklánělo se stromoví.

Tedy na západ! Do města, kde bydlí císař, Herodův ochránce.

A Herodes prchá přes hory a doly, přes moře a řeky. Ale bílé zástupy dítek svými tichými, drobnými kročejemi stále jdou za ním. Moře se probouzí ze svého spánku, vlny vysoko se zdvihají. Herodes skáče po jejich hřebenech stále dál. Ale dítky na lodičkách z bílé pěny klidně plují za ním. — —

Herodes zná v moři ostrov, kde bydlí kněžky ukrutného pohanského boha, Bála. Tam jistě ho dívky nebudou pronásledovat, tam nevinné nožky dítek, očištěných vlastní krví, nikdy nevstoupí. Tam zamíří Herodes a fluče na dveře služek Bálových. Ale ony, vidouce Heroda, zavřely jen pevněji před ním veřeje.

I spěchá dál širým mořem, přes vlny, tůně a propasti. Tu v dáli spatří loď mořských loupežníků. Běží k ní, vyšplhá se na palubu, vyleze vysoko na lodní stožár a křečovitě jej objímá. Ale stožár je neklidný; kymácí se a jako nemilé břímě setřese Heroda do moře.

A Herodes utíká po vlnách dále; vběhne na pevninu tam, kde vysoký les rozšířil se až na samo pobřeží. Tam na vysoké, nepřístupné skále bydlí loupežník; u něho najde odpočinek. Sem za ním dívka nepůjdou, protože děti bojí se jít do lesů a třesou se před loupežníky. Ale i sem jdou dívky za Herodem. A loupežník je vítá, jim kyne, je hladí, ale na Heroda běře svůj kyj a hrozí mu smrtí, jestli se opováží třeba jen chvíli u něho prodletí.

A Herodes prchá dále, až ocitne se na popravišti. Vysoko na šibenici houpá se ještě mrtvý; dole pod ním je jáma, v níž se kupí řady popravených. Ty přece přivítají krále, vražedníka! Ale co to? Mrtví vstávají z hrobu, chápou se provazů, jež visí na jejich krku, dělají z nich bičiky a bijí Heroda, křičíce: „Pryč odtud, ty ohavníku! Ty's nejhorší vyvrhel, protože jsi vraždil nevinné dívky!“ —

Bledý jako smrt, hluboce oddechující jako vítr, spěchá Herodes dále k severu. Přiblíží se ke chrámu; unaven k smrti položí hlavu na jeho chladící stěnu. Ale stěna, sněhem ještě pokryta, náhle pálí jako oheň. Herodes nemůže tu pobýti, spěchá dál a dále, a nevíňátka tiše a stále za ním.

V tom jitřenka ukáže se na dálném obzoru. Vzduchem ozývá se jasná, něžná píseň. Zní jako píseň ranní,

již vítá pěvec příchod slunce. Herodes, pln naděje, že tam nalezne přijetí, spěchá směrem, odkud zaznívá píseň. A co vidí? Pod palmou sedí svatá Maria a chová Dítko. Svatozář obklopuje hlavy obou. A Matka se sklání k hlavince Dítěte, z jehož očí září tajuplné světlo a na jehož lících rozlévá se nebeský úsměv. A Matka Maria zpívá:

„Hajej, hajej, můj synáčku,
Synu Boží,
hajej, hajej, můj miláčku,
světa zboží.

Až probudíš se ze spaní,
andělové
budou chvátati ke hraní,
tví sluhové.“

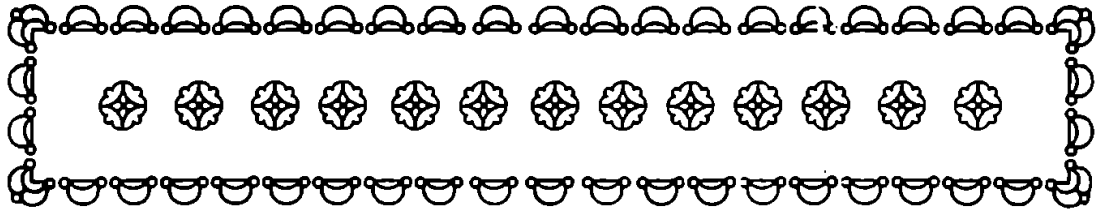
Herodes s hrůzou poznává, že to jest onen syn Davidův, nově narozený král, po jehož krvi žíznily meče jeho vojinů. Zmaten, vyděšen prchá z tohoto místa.

Zástup dítek — neviňátek však pokleká; všechny se koří Dítku, za něž rády položily své životy. —

Na východě objevily se první paprsky slunce. Neviňátka pospíchají ze své dálné pouťi zpět do svých malých hrobečků.

Herodes unaven, uděšen procítá ze sna s ta hy Kainovými ve své bledé líci. Hedvábné ložní pokrývky jej studí jako hrudy hřbitovní země.

Zázračně zachráněni.

Hrůzný sen zděsil Josefa, svatého pěstouna Páně. Šťasten vždy usínal, když spokojeně mohl se usaditi se Synem Božím a jeho sv. Matkou v Betlemě. Tam nedáleko Jerusalema přál si viděti dospívati Toho, po němž každý den volaly modlitby a oběti chrámu. Proto přesídlil z Nazareta do Betlema.

Byl blažen poctou, jakou vzdali mudrci od východu jeho svěřenci. A nyní jaké hrozné zjevení zachvělo jeho nitrem! „Anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi. řka: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta; neboť Herodes hledá bezživotí dítěte.“ (Mat. 2, 13.)

Pečlivý pěstoun neváhá ani okamžik. Opatří soumaru, budí pokojně i Matku, posadí ji, chovající v klínu spící Děcko, a hned za noci chvátají pryč z blízkosti Herodovy.

Hvězdy tiše svítí jim na cestu. Úzkost sevřela srdce. V mlčení chvátají k silnici, jež vede k Egyptu, a po níž denně ubíraly se mnohé karavany. — — —

Každý den útěku byl těžkou zkouškou zkormoucených myslí, a jenom důvěra v Hospodina, který anđelem ohlásil svoji vůli, byla štítem chvátajících.

Vzrušení jejich se uklidňovalo, čím více prodlužovala se vzdálenost od Jerusalema. Šli, dopřávajíc si tím delšího odpočinku, čím více dní uplynulo od onoho výstražného poselství andělova. — — —

* * *

Polední slunce štědře vrhalo své paprsky na cestu, když znaveni pouť, usedli podél prašné silnice. Několik obchodních karavan minulo odpočívající. Ale té chvíle bylo z dále slyšeti dusot několika koní. Lesklé přilby jízdeckých vojínů svítily čistým vzduchem.

Neblahé tušení zmocnilo se Josefa i Bohorodičky. Jistě se blíží vojíni Herodovi. Kterak před nimi ukrýti svaté Dítě?

Josef marně se ohlíží, kde by nějaká jeskyně či chlév byl záchranným útulkem. V rovině, na níž zdvihaly se řídké stromy sykomor, nemožno naléztí úkrytu.

Tu šťastná myšlenka zasvitla v hlavě pěstounově. Učiní vše, co v jeho moci jest, a Hospodin dokoná dílo, Josef bere pšenici, jež zbyla v tlumoku, a rychle začne ji rozhazovati na úhoru, který se vine podél cesty. A hle, pšenice náhle vzrůstá, pne se každým okamžikem výše, a již v jejím hustém klínu ukryta odpočívá Matka s Dítětem.

Josef s nejradostnější modlitbou díků v duši postaví se k silnici a hledí v dál. Jezdci se přiznou na zpěněných ořích, zastaví před ním a táží se drsným hlasem: „Žide, slyš a pravdu pověz nám! Viděl jsi touto cestou prchatí muže a ženu s dítětem?“

„Ano, šlo tady mnoho lidí a mnoho rodin. I kterousi rodinu viděl jsem tady chvatně se brát.“

„A jaký měli kroj, jak vyhlíželi?“

„Tak, jako já. Dle nářečí byli z Galilee. On starší muž v letech mých, a ona mladá matka s děckem v náručí.“

„To jistě byli oni,“ dí vojíni mezi sebou. — „A kdy's je viděl tady se ubírat?“

„Právě, když tuto pšeničku jsem roz-
séval.“ — —

Jezdci rozpačitě stáli. Nelibost bylo viděti na jejich tvářích. A po chvíli mlčení pravili; „Marno dále je stíhat. Už jistě uprchli.“ A obrátivše své koně, pomalu dali se na zpáteční cestu.

Mlčky stál Josef, velebě Hospodina, až Herodovi vojíni zmizeli na obzoru. Potom vešel v pole, jež zá-
zrakem tu bylo vzrostlo, a pokynul sv. Matce. — Dali se na další cestu.

— — — — —
Kristus v pšenici skrytý — toť prvý symbol Svátosti, kterou při věkopamátné večeři na Sioně byl ustanovil. V nespočetných způsobách pšeničného chlebu se skrývá, uctíván věřícími, nevšímán zraky nepřátel.

Strom Panny Marie.

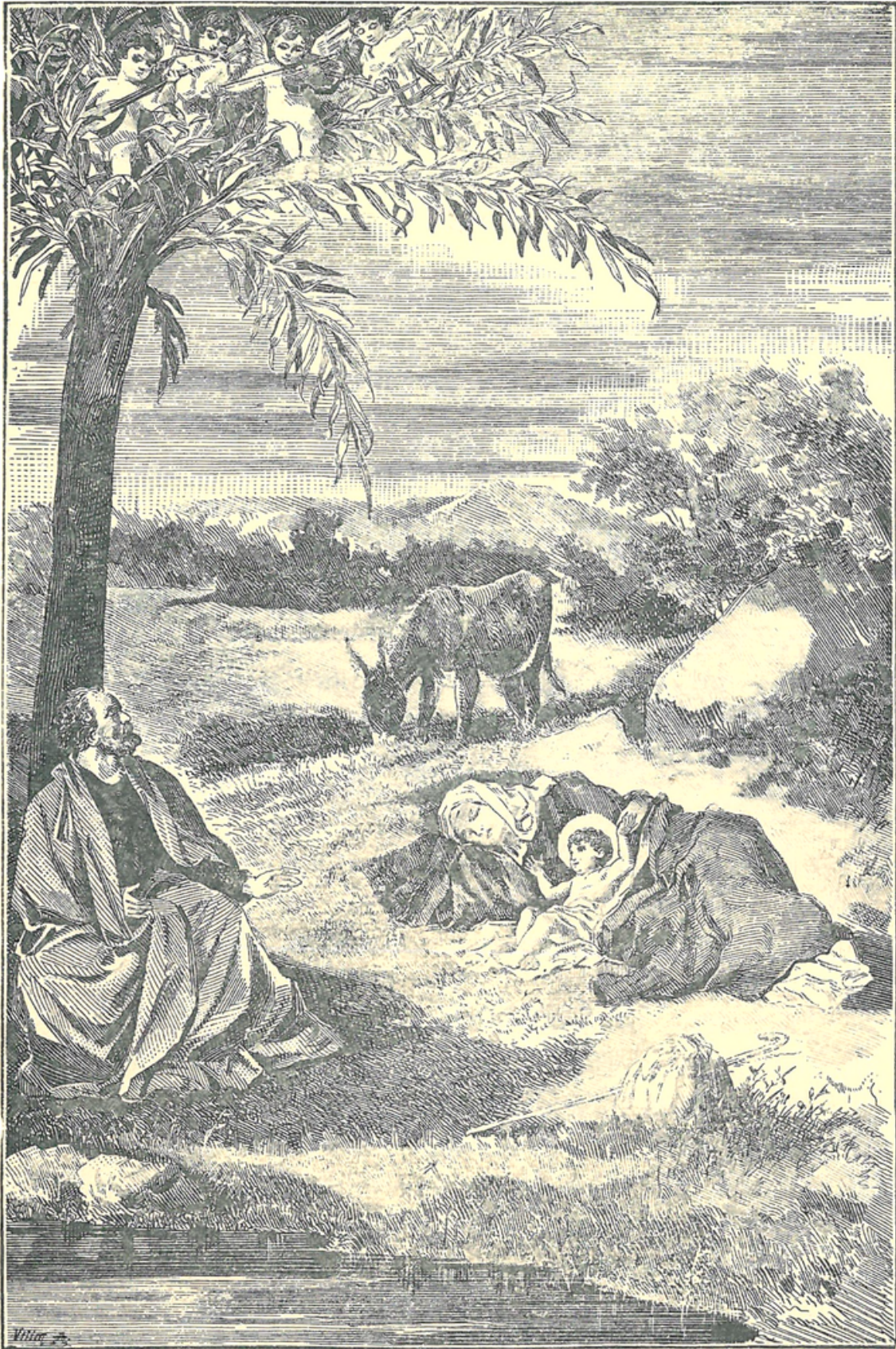
Křik betlemských pacholátek, zděšených pohledem na blýskající se meče vojínů Herodových, a zoufalý nářek jejich matek, zápasících s vrahy o své děti, ozývá se z mešního formuláře, předepsaného na svátek prvních křesťanských mučedníků. —

A v té době Matka spěchá se svým Dítěm do Egypta. Nevýslovná úzkost svírá její srdce; hluboká vážnost pokrývá mlčící tvář Josefovou. A cesta neběře konce, a smutek roste tichem pouště víc a více.

Konečně překročeny hranice země egyptské; sem vraždící ruka Herodova nemůže dosáhnouti. Dostavuje se klid, vědomí bezpečnosti.

Jsou u vsi *Matariéh*; nedaleko odtud v poledním slunci svítí bílé rozvaliny slunečního města, slavné kdysi *Heliopole*. Mladá, statná sykomora rozepjala svá ramena, plná hustého, silného listí a přichystala ve svém stínu místo odpočinku pro ubohé uprchlíky z Judska.

Přišli a usedli. Znavena usíná Matka s Dítěm v náruči, a sykomora tiše se sklání a chladí svými mírně se pohybujícími větvemi potem zrosené skráně

SVATÁ RODINA NA ÚTĚKU Z BETLEMA.

Svatých. Tak vzácných pouťníků dosud neviděla. Jenom šakal pospíšil za noci v její stín, nebo sova usedla v její větvích a hleděla svýma ztrnulýma očima v bledý měsíc. Dnes hostí nejvzácnější pouťníky, a spouští své větve níže, aby skytala více chladu a osvěžení.

I pramének, jenž u kořene vytryskl, rozjasnil svá očka a radostně zatleskal, když viděl mladou Matku s Dítěm v náruči. Chtěl by je osvěžit, zulíbat jejich rty, — ale běda, jeho vody jsou hořké, jeho polibek tak trpký a svírající jako slzy, jež roní zavržená, k neplodnosti odsouzená poušť. Dal by se do pláče nad svým osudem. V tom Matka otevře oči a zahledí se ve své Dítě. Vidí je pokryto prachem cesty, skropeno potem, potřebno koupele. I běře je něžně na ruce a ukládá ve vlny praménku jako v očistnou lázeň. A hle, pramének je odměněn za svoje pohostinství. Slané vody jeho stávají se sladkými, smutná píseň jeho vln mění se v radostný zpěv nad koupajícím se Jesulátkem. A od té chvíle stává se sladkou studánkou, co zatím všechny vody vůkol sdílí hořkost a slanou chuť vod mořských.

A když Matka Dítě své vyňala z koupele, všudy kam padly krůpěje vody, jež držely se útlého tělíčka, vykvetly květy lilí a sasanek, rozprostřel se smaragdový koberec lučin galilejských, a vzlétli skřivani a nesli k nebi radostnou zvěst, že Ježíšek je zachráněn, unikl pochopům Herodovým. A s nebe snášeli se andělé a kupili kol Dítka v trávě si hovícího a těšili se z jeho zachránění.

A sykomora ještě dále rozpínala svá zelená, listnatá ramena, a chtěla jimi objati Pána světa, odpočívajícího jako děcko pod jejím želeným baldachýnem. —

Minula chvíle odpočinku, Svatá rodina chystá se na další cestu. Sykomora sesmutněla. Té cti, již dnes byla účastna, již nikdy se jí nedostane. A když Matka s Dítěm opouštějí její hostinný kryt, s očima plnýma slz hledí za nimi a teskní. — — —

Uplynula skoro dvě tisíciletí. Mnoho času pro lidi, ale méně než vteřina na hodinách věčnosti. Sykomora sestárlá, shrbená stařena, stále hledí dolů, stále svýma chvějícíma se, vyhublýma rukama hledá Dítě, jež kdysi hostila ve svém stínu. Slunce v ni praží, vítr jí lomcuje, bouře rve její listy a větve, — sykomora vše trpělivě snáší a stále jenom sní o veliké události. Žije vzpomínkou a nehyne.

Ve svém klínu skytá nyní bezpečí a odpočinek beránku, jenž zbloudilý k nohám jejím ulehne, a uchrání jej před lvem a tygrem, lupiči pouště. A ve svém listoví skytá útulek divoké hrdličky a její mladé rodině, jež každé ráno chválí sladkost vod, jež u její nohou se vinou, svým jasným: „cukru, cukru“. Dravec nesmí hledat pod ní odpočinku.

Tradice o milé sykomoře posvětila místo a úcta k sykomoře je nejlepší její ochranou. „Hostila Krista,“ toť její čest, její důstojnost „Strom Panny Marie,“ — pod tímto jménem znají všichni beduini starou, shrbenou sykomoru u vesnice Matarieh.

